

DUA EDİŞ ŞEKİLLERİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden kesîran tayyiben kemâ hüve ehlih... Ve's-salâtü ve'sselâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn, ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve sellem, kemâ râve't-tirmîziyyü ve ebû dâvûde ve'n-neseiyyü ve'bnü mâce an ebî hüreyrete radiya'llâhu anhu:

*كَانَ إِذَا رَفَأَ الْإِنْسَانَ إِذَا تَزَوَّجَ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ
وَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ*

(حم.ك.د.ت.ن.ه. عن أبي هريرة)

RE. 534/8 (*Kâne izâ raffee'l-insâne izâ tezevvece, kâle: Bâreke'llâhu leke, ve bâreke*

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

aleyke, ve cemea beynekümâ fî-hayrin) Sadaka rasûlü'llâh ne nataka habîbu'llâh.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Rabbimiz dâreyn saadetini cümlenize nâil eylesin.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek âdetlerinden, îtiyatlarından, hâlinden, şemâilinden, sîretinden rivayetleri okumaya devam ediyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne bağlılığımızın, sevgimizin, saygımızın, bir nişanesi olmak ve rûh-ı pâkine takdim kılınmak üzere; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbâının, ahababının ruhlarına hediye olmak üzere; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarrabînin ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in müşidleri olan ulemâ-i muhakkikîn verese-i nebî sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerifleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına; ve eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ve kendisinden feyiz aldığımız Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'nin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, Fâtih Sultan Mehmed Hanın, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeyi düşmanlardan korumuş ve temizlemiş olan mübareklerin ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhassa içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri okuduğumuz şu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsi eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz mübarek kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp, sünnet-i seniyye-yi Nebvî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir Fâtîha, üç İhlâs- ı Şerîf okuyalım, öyle başlayalım, buyurun! .....

a. Evlenenlere Dua Ederdi

Mukaddimedede metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının 534. sayfasındaki 8. Hadis-i şeriftir.

Ebû Davud, Tirmizî, Nesâî, İbn Mâce ve Hâkim'in rivayet ettiği

Ebû Hüreyre RA'nın ilk râvisi olduğu habere göre:¹

---

¹ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.271, no:1011; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VI, s.29, no:1819; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.381, no:8944; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.148, no:13619; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.199, no:2745; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.129, no:18328; *Câmiü's-Şağîr*, c.II, s.190, no:6704.

كَانَ إِذَا رَفَّأَ الْإِنْسَانَ إِذَا تَزَوَّجَ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ
وَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ

(حم.ك.د.ت.ن.ه. عن أبي هريرة)

RE. 534/8 (*Kâne izâ raffee'l-insâne izâ tezevvece, kàle: Bâreke'llàhu leke, ve bâreke aleyke, ve cemea beynekümâ fî hayrin*)

(*Kâne izâ raffee'l-insâne izâ tezevvece, kàle*)
“Peygamber SAS Efendimiz, bir insan evlendiği zaman onu tebrik ederken, (*Bâreke'llàhu leke, ve bâreke aleyke, ve cemea beynekümâ fî hayrin*) diye dua ederdi.”

Bir rivayette de (*Ve ceme'a beynekümâ alâ hayr*) buyurmuş. Bir insan evlendiği zaman Efendimiz'in yaptığı dua:

بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي
خَيْرٍ

(*Bâreke'llàhu leke, ve bâreke aleyke, ve cemea beynekümâ fî hayrin*)

(*Bâreke'llàhu leke*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri sana bu evliliğini mübarek eylesin! Hayırlı eylesin bu evliliği... (*Ve bâreke aleyke*) Ve sana bereketini, ihsanını, ikramını, lütfunu, keremini irsal eylesin, bahşeylesin, göndersin... Yâni, Allah'ın lütfuna eresin... (*Ve cemea beynekümâ fî hayrin ev alâ hayrin*) Allah eşinle seni hayır üzere toplansın, hayır üzere eylesin, hayırda birleştirsin... Devamlı ikiniz de hayır üzere olun!

Hanım da, sen de hayırda ol, beraber hayır üzere yaşayın!” diye dua edermiş Peygamber SAS Efendimiz.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

İslâm’da evlilik çok önemli, çok ciddi, çok sevaplı bir müessesedir. Evlenmek Peygamber SAS Efendimiz’in sünnetidir.

Bekârlık sultanlık değildir, evlilik sultanlıktır. “Bekârlık sultanlık” diyenler, haylazlıklarından diyorlar. Bir hanım kahır, bir çocuk yetiştirme meşakkati, bir ev idare etme ciddiyeti ağır geliyor beyzâdelere; evlendikleri zaman keyifleri yerinde olmadığı için eğlenemeyecekler, saz çalamayacaklar, oynayamayacaklar, kaytaramayacaklar, gezemeyecekler, tozamayacaklar. Çapkınlık yapamayacaklar o zaman... Bekârlık bu kafada günah olur.

Her zaman anlattığım, çok sevdiğim, çok önemli bir rivayet:

Sahabeden mübarek bir zât taun hastalığına tutuluyor. Taun, veba, kolera gibi öldürücü bir hastalık... Bir şehre geldi mi, tutulan insanlar vefat ediyorlar. Yani tutuldu mu, o zaman için ilacı bilinmiyor, hastalık ilerliyor, vefat ediyor. Kırıp geçiriyor. Bir ahâli böyle salgın halinde bu hastalıktan kırılıyor.

Kendisi ve mübareğin hanımı bu hastalığa tutulmuş. Etrafında yakınları ve ona hürmet eden, onutanıyan, bilen kimselervar. Oturmuşlar başucunda, o da hasta, son nefeslerini alıp veriyor, vefat edecek. Dünyasını değiştirecek, âhirete göçecek. Haber getiriyorlar, diyorlar ki;

“—Efendim hani hastalanmış olan zevceniz, hanımınız, eşiniz var ya; o vefat etti. Allah size ömür versin, sabır versin...” gibi vefatını haber veriyorlar.

Muhterem kardeşlerim! Durumu iyice göz önüne getirin; kendisi hasta, ölmek üzere, kendisinin yarına çıkacak hali yok. Hanımı da hastaydı, öbür taraftaydı, vefatı haberini getiriyorlar, “Hanımın vefat etti, Allah sana ömür versin.” diye. Üzüntülü bir an. Zaten kendisi hasta, o da üzüntülü...

Belki de üzüntülü değil, bilmiyoruz. Yani onlar Allah’ın kıymetli velî kulları. Onlar kadere inanmış insanlar. Onlar edepli insanlar. Onlar öyle hastalık gelince üzülmezler; taundan ölen şehit sayıldığına göre, kim bilir belki için için seviniyordur da... Onların içinde öyle kimseler var ki;

“—Ben Allah’ın kaderini, takdirini gözümün nurdan daha çok severim. Kör olmaya razıyım, Allah’ın takdirine itiraz etmeye rızam yoktur.” diyen insanlar onlar.

Karısının, eşinin, mübarek zevce-i muhteremesinin vefat haberini getiriyorlar. Diyor ki;

“—Aman beni hemen evlendirin! Aman beni hemen evlendirin...”

Niye “Hemen evlendirin!” diyor? Kendisi de ağır hasta. Diyorlar ki:

“—Rahatsızsın, biraz âfiyet kesbet, şifa kazan, hastalıktan kalk, sıhhatlendiğin zaman evlen.”

“—Yok, vefat edeceğimi biliyorum ben. Beni çabuk evlendirin, Rabbimin huzuruna bekâr

gitmeye utanıyorum. Onun için evlendirin.” diyor.

İsmarlama yapmıyor. “Zengin olsun” demiyor, “güzel olsun” demiyor; şart koşmuyor. “Beni evlendirin. Evli olarak gideyim, bekâr olarak gitmeyeyim” diye, o gayrette oluyor.

Evlilik işte böyle bir müessese. Yani has müslümanların nazarında evlilik böyle bir müessese.

Bir hayat arkadaşlığı... Ne güzel bir isim koymuşlar birbirlerine; refîka diyorlar.

“—Refîka” ne demek?

Kendisine refakat eden arkadaş demek. “Bu benim refîkam.” Refîka-i hayâtım, hayat yoldaşım demektir. Ne kadar güzel! Ne kadar ince bir duygu!

Nerede şu zamane insanların evliliğe bakış tarzı, nerede “Bekârlık sultanlıktır.” diyenler, nerede ölüm döşeginde; “Aman beni evlendirin, Rabbimin huzuruna bekâr gitmeyeyim!” diyenler...

“—Miras bölünecek, yeni gelen miras alacak...”

O hesapları yapmıyor. “Malımın bir kısmı, yeni evleneceğim, tanımadığım, düğünümü bile yapamayacağım, yanına bile gidemeyeceğim kadının eline geçecek. Onları düşündüğü yok; sevap düşünüyor. Evlilik böyle ciddi bir müessese!

“Bir insan sabahleyin evinden çıkarsa, çocuklarının ihtiyacı için çıkmışsa fî sebîlillah yola çıkmıştır.” Evden çıkışı fî sebîlillah’dır, o ecri kazanır, akşama kadar dolaştıkça o sevabı alır.

Ana babasına, ihtiyar ana babasına hürmet ve izzet etmek için, infak etmek için çıkmışsa fî sebîlillah sayılır.

Karısına, ailesine hizmet etmek için çıkmışsa fî sebîlillah sayılır.” Yani; “Onlar gayriye muhtaç olmasınlar, helal lokma yesinler; ben onların nafakasının üzerime yüklenmiş bir kimseyim, onların yönetimi bana aittir, onları kimseye muhtaç etmeyeyim.” diye çalışmak, namusuyla kazanmak, evin ihtiyacını tedarik etmek getirmek, fî sebîlillah’tır. Yani savaşa giden gazi gibi, hacca, umreye giden insan gibi o insanın sabahtan kalkıp eve dönünceye kadar gezmesi, dolaşması fî sebîlillah’tır, kıymetlidir.

Peygamber Efendimiz de tabii bir insan evlendiği zaman böyle dua ediyor. Zaten, “Nikâh benim sünnetimdir, benim sünnetime uymayan benden değildir.” buyurmuş.

Bazı kimseler ibadet edelim, ibadet etmeye vakit bulalım diye evlenmekten kaçmak istemişler.

“—Hiç evlenmeyeyim, hanım derdi, çocuk derdi olmasın, çekileyim bir kenara; geceleri uyku uyumayayım, ibadet edeyim, gündüzleri oruç tutayım, ibadet edeyim, böyle yaşayayım...” demişler.

Onları engellemiş Peygamber Efendimiz.

Demek ki İslâm fıtrat dinidir. Yaradılışa, hilkate uygun dindir. Mademki, Allah-u Teâlâ Hazretleri insanları böyle eş eş yaratmış, birçok varlıkları eş eş yaratmış; o halde bu aile düzeni de mübarektir. Evlilik münasebetleri, evlilik

gayretleri, çalışmaları mübarektir, sevaptır, f sebllillah'tır. Onun için Peygamber Efendimiz:

“–Allah sana mübarek etsin. Bereket ihsan etsin.” derdi.

Tabii bir Şeye bereket geldi mi yeter, artar, taşar; bitmez. Üç ay, beş ay, altı ay, sekiz ay, bir sene, iki sene, beş sene yeter.

Öyle kimseler var ki hurma torbasına Peygamber Efendimiz'in verdiği hurmayı atmış, torbasından hurma hiç eksilmemiş, hiç eksik kalmamış. Bir yarım tas süt, Peygamber Efendimiz'in ikram ettiği yüzlerce insana yetmiş. Hepsi içmişler, yine kalmış. Bereket oldu mu maaşın az gibi görünür, ferah fahur yaşarsın. Bereket olmadı mı maaşın çok gibi görünür, haydan gelir huya gider. Yine de borç arayacak yer ararsın.

“–Allah bereket versin, mübarek kılsın evliliği. Bereket versin; sizi hayırda, hayır üzere toplasın.” diyor.

Bir insanın kendisinin dindar olması güzel bir Şey. Ama hanımı dindar olmazsa, başına zindan eder dünyayı.

Geçen gün görüştük, bize birisi geldi, dert yanıyor;

“–Hacca gideceğim” demiş kardeşimiz. Allah kabul etsin... Hanımı demiş ki:

“–Git mahkemeye, boşan da öyle git! Ben hacı filan istemem! Sakallı istemem, hacı istemem! Hacca gideceksen boşan da öyle git!” demiş.

Böyle zalim olursa, zalime olursa, böyle insafsız izansız olursa, o zaman tabii çok zor. Böyle bir

kadının elinde böyle müslüman bir erkek, boynu bükük gariptir, garibandır. Yazıktır yani.

Bazen de aksi olur. Adam haylazdır, ayyaşır, sarhoştur, kumarbazdır; hanım evliyadır. Beş vakit namazında, niyazında... Bey eve geldiği zaman yapmadığı eziyeti bırakmaz. Kadın tahammül eder. Bu kadın da garibandır, yazıktır bu kadına da... Zalimin elinde yazık oluyor, helâk oluyor.

Allah evlileri, sizleri, bizleri, hepimizi, karıları, kocaları hayırda toplasın. Yani birisi şeytanın yoluna giderse, ötekisi Rahman'ın yoluna giderse bir büyük çatışma oluyor.

“—Çocuğunuz var mı?” diyorum;

“—Var, iki tane çocuğumuz var.” diyor.

Adam hacca gitti diye ipleri kopartıvermiş kadın. Yani başka bir şey yok.

“—Ben sakallı istemem, hacı istemem” diyor.

Namaz kılar mı? “—Yok...”

Allah saklasın, hayırda toplasın. Hayır üzerine, şeriatin, Allah'ın, Kur'an'ın, Rasûlüllah'ın çizdiği yolda, hayırda bir araya gelsinler, mutlu olsunlar, bahtiyar olsunlar.

Bugün de bir kardeşimizin düğünü vardı, biz yetişemedik ama ucuna yetiştik kayın pederini tebrik ettik. Bir kardeşimizin daha düğünü oldu. Onlara da biz el birliği, ağız birliği ile dua edelim:

(Bâreke'llàhu leke ve bâreke aleyke ve cemea beynekümâ fî hayrin)

Efendimizin duasını onlara uygulayalım. Allah düğünlerini onlara mübarek kılsın! Hanelerine, keselerine bereket ihsan etsin... Hayırlı zürriyetler ihsan eylesin... Karısını da kendisini de hayır yolda, hak yolda eylesin, hayır yolda daim eylesin... Hayırlı işler yapmaya muvaffak eylesin...

b. Duadan Sonra Ellerine Yüzüne Sürerdi

İbn-i Ömer RA'dan Tirmizî Rh.A. rivayet etmiş. İkinci hadîs-i şerîf, ikinci rivayet. Efendimiz'i anlattığı için bunlara da hadis de denilir. Hz. Abdullah ibn-i Ömer diyor ki:²

كَانَ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ لَمْ يَحُطَّهُمَا حَتَّى
يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ

(ت.ك. عن ابن عمر)

RE. 534/9 (*Kâne izâ rafe'a yedeyhi fi'd-duai, lem yehuttahümâ hattâ yemsehâ bihimâ vechehû.*)

(*Kâne izâ rafea yedeyhi fi'd-duai*) “Peygamber SAS Efendimiz iki elini duaya kaldırdığı zaman, (*lem yehuttahümâ hattâ yemsehâ bihimâ vechehû*) yüzüne sürmeden aşağı indirmezdi.”

Yâni Efendimiz'in nasıl dua ettiğini, nasıl

² Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.244, no:3308; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.37, no:129; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.719, no:1967; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.124, no:7053; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan, o da Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.72, no:18017; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.207, no:2297; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXVIII, s.85, no:30721.

namaz kıldığını, nasıl abdest aldığını görüyoruz; her şeyimizi ona göre uyduruyoruz. Sahabe-i kirâm öyle yaptılar, biz de öyle yapıyoruz. Bu rivayetler onu gösteriyor.

Efendimiz elini böyle semaya doğru açardı, hayır dua ederken. Şerli bir şeyden sığınma bahis konusu olduğu zaman ellerini aşağıya indirdiği, aşağıya doğru çevirdiği olurdu. Yağmur duasına çıktığı zaman ellerini yağsın mânasına yapardı. Ama elini semaya doğru meyilli tutup yüzüne karşı tutardı elini. Dua için elini açtı mı, yüzüne sürmeden ellerini indirmezdi.

Demek ki biz de duada böyle yapacağız. Elimizi açacağız, yüzümüze süreceğiz. Zaten böyle yapıyoruz da, işte Peygamber Efendimiz yaptığı için yapıyormuşuz meğerse. “—Nereden öğrendik bunu?”

Görerek öğrendik.

“—Niçin görerek öğrendik?”

Çünkü anadan, babadan, dededen, sülaleden müslümanız elhamdülillah. Büyüklerimize baka baka öğrendik. Buna derler böyle pratikten yetişme... Mesela bir İngiliz, bir Arjantinli veya bir Panamalı müslüman olsaydı, tabii onun kültürü başka türlüydü; her şeyi kitapları karıştırıp öyle öğrenecekti. Onlar duayı böyle yapıyorlar veyahut daha başka bir şeyler yapıyorlar, bilmiyoruz. Onları değiştirip, Peygamber Efendimiz’in yaptığı gibi yapacaktı.

Allah razı olsun, dedelerimiz bize öğretmiş; biz onların yanlarında, usta çırak usûlü, hocalarımızın, dedelerimizin, büyüklerimizin

yanında bunları öğrenmişiz. Tabii böyle yüze sürmenin, yüze nur gelmesi, bereket gelmesi nuraniyet gelmesi bakımından daha nice hikmetleri vardır kim bilir...

c. Sabah Namazında İkinci Rekâta Dua Ederdi

Ebû Hüreyre RA'dan, belki ilk defa karşınıza gelen bir rivayet, ilk duyacağınız bir şey:³

كَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكُوعِ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ فِي
أَخِرِ رَكْعَةٍ قَنَّتْ

(محمد بن نصر عن أبي هريرة)

RE. 534/10 (*Kâne izâ rafea re'sehû mine'r-rukûi, fî salâti'ssubhi, fî âhiri rek'atin kanete.*)

(*Kâne izâ rafea re'sehû mine'r-rukûi, fî salâti's-subhi*) “Peygamber Efendimiz sas sabah namazında ikinci rekâta rükûdan sonra dua ederdi.”

Bizde namazın içinde dua bir vitirde vardır. Yani vitrin üçüncü rekâtında, Allahu ekber dedikten sonra dua ediyoruz. (*Allâhümme innâ nestaînüke, ve nestağfirüke, ve nestehdîk...*) diye *kunut duaları* denilen duayı ediyoruz.

Başka mezheplerde, Hicaz'a gitmiş olanlar, Ramazan'da orada namaz kılmış olanlar bilirler.

³ Muhammed Nasr el-Mervezî, *Salâtü'l-Vitr*, c.I, s.97, no:68; Ebû Hüreyre RA7dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.48, no:17891; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.190, no: 6706.

Ramazan'da onlar vitri de cemaatle kıldıkları için görünüyor. Üçüncü rekâta rükuya varırlar, kalkarlar, ondan sonra uzun uzun dualar ederler. Ona da *kunut duası* deniliyor. Tabii onların yapış tarzı bizimkilerden farklı.

Sabah namazından sonra da Peygamber SAS, sabah namazının içinde, daha selâm vermeden ikinci rekâttan sonra böyle dualar ederdi. Bu İmam Ebû Hanîfe ve İmam Mâlik Rh.A'ya göre rükûdan evvel olurdu. Yani bizim imamımız Ebû Hanîfe ve İmam Mâlik'e göre rükûya varmadan evvel...

“—Fâtiha'yı okudu, âyetleri veya sureleri okudu, ondan sonra duayı edip öyle *Allahu ekber* deyip rükûya varırdı.” diyenler var.

Şafiîlere ve Hanbelîlere göre rükûya varacak, rükûdan kalkacak, ondan sonra dua edecek, ondan sonra *Allahu ekber* diye secdeye varacak, onların kanaati öyle olmuş. Harem-i Şerif'te namaz kılarken de öyle yapıyorlar onlar. Rükûya varıyorlar, kalkıyorlar, ondan sonra öyle dua ediyorlar.

Geçen sene Ramazan'da onların o tarzda vitri- vacib namazlarını kıldıklarını gördük. Fakat Kadir gecesinde onların yaşlı bir imamı var, tam bizim yaptığımız gibi yaptı bu sefer. Yani rükûya varmadan evvel yaptı. Veya son gecedeydi belki de... Bu sefer de bizim Hanefî mezhebine uygun hareket ediverdi demek ki.

Bunlar tabii alimlerin bu husustaki rivayetlerin üzerindeki görüş farklarından doğuyor. Yani böyle bir dua etme durumu var. Biz de Cidde'de

Orhan Bey kardeşimize misafir giderdik. Yakınında bir cami vardı. Oranın imamı Irak veya Suriye'den oraya gitmiş, imamlık yapan bir kimse. Kendisi Hanefiymiş; ama o sabah namazında, onun yaptığı gibi yapardı, bu hadise uygun olarak kunut duası okurdu. Birkaç defa onunla beraber öyle nasip oldu. Bu hadise uygun olarak işte o işi de biz de ömrümüzde görmüş olduk.

d. Yâ Mukallibe'l-Kulûb!

Hız. Âişe-i Sıddîka Vâlidemiz, Anamız RA, buyurmuş ki:⁴

كَانَ إِذَا رَفَعَ بَصْرَهُ إِلَى السَّمَاءِ قَالَ يَا مُصَرِّفَ
الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى طَاعَتِكَ

(ابن السنی عن عائشة)

RE. 534/11 (*Kâne izâ rafea basarahû ile's-semâi, kâl: Yâ musarrife'l-kulûb, sebbit kalbî alâ-tâatike.*)

(*Kâne izâ rafea basarahû ile's-semâi, kâl*)
“Peygamber Efendimiz gözünü semaya diktiği,

---

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.418, no:9410; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.83, no:10136; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.245, no:4824; Abdi ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.439, no:1518; İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.II, s.78, no:304; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.427, no:11910; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'dDuafâ*, c.IV, s.60; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.52; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.266, no:8144; Hız. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.80, no:18054; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s,190, no:6707; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XL, s.174, no:43426.

kaldırıldığı zaman derdi ki:

(Yâ musarrife'l-kulûbi sebbit kalbî alâ tââtike)

“Ey kalpleri çeviren, döndüren, halden hâle getiren, gönülleri bir halden bir başka hâle çeviren, bir yönden başka yöne sevk eden Allah, Rabbim! Benim kalbimi, gönlümü senin yolunda, sana itaat yolunda, senin ibadetini, taatini yapıp da âsi olmadan sana güzel kulluk etmek yolunda sabit et! Başka tarafa çevirme!”

Muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeye kâdir, her şey ondan... Esmâ- i Hüsnâ'sında bir sıfatı Hâdî'dir. Hidayet ondandır. Dilediğine hidayet verir. Hidayet verdiği felâh bulur. Dilediğine vermez. Edepsizliğinden, isyanından, bir suçundan dolayı hak etmemiştir, vermez. O da dalâlette kalır. Ama dileseydi herkese âyât u beyyinâtını görmeyi nasib ederdi, herkesi hak yola çekerdi. Ama serbest bırakmış işte... Tercihine, irâde-i cüz'iyesini kullanmasına göre kimisi öyle oluyor, kimisi böyle oluyor. Biz Rabbimiz'in mü'min kullarıyız. Her şeye gücünün yettiğini, her şeyin Ondan olduğunu biliyoruz. Ona tevekkül etmişiz ve Peygamber SAS Efendimiz'in bize öğrettiğine göre biz de diyoruz ki:

“—Ey kalpleri oraya oraya sevk eden, yönelten Rabbim; benim kalbimi yanlış yola çevirme! Benim kalbimi senin itaatin yolunda sabit et! Şaşırtma, saptırma, eğdirme, büktürme, dalâlete, küfre, inkâra düşürme!” demiş oluyoruz.

Efendimiz böyle dua ederdi. Biz de öyle dua edelim. Biz de Allah'tan kendisine ibadet ve

taat ederek yaşamayı isteyelim. Kalbimizi tespit etmesini isteyelim. Kalbimizi nurlandırmasını isteyelim.

Rabbimiz bizi izzetten sonra zillete düşürmesin. İmandan sonra küfre düşürmesin. Kabulden sonra reddetmesin. Haysiyet ve şeref ve itibardan sonra horluk ve hakaret ve idbâra mâruz bırakmasın.

Şu halde, el-hamdü lillâh camisindeyiz. Onun ibadethanesinde onun misafirleriyiz. Onun kullarıyız. Onun Rasûlünün hadîs-i şerîflerini okuyoruz, nasihatlerini tutmaya gayret ediyoruz.

Rabbimiz bizi yolunda sabit etsin... Yanlış yola saptırmasın...

Kimseye itimadımız yok. Kimseden bir şey beklediğimiz yok. Ancak ona ibadet ederiz. Ancak ondan yardım dileriz. O bize kulum derse, yardım ederse, kimse bizim sırtımızı yere getiremez. Başka ince hesap yapıp güya akıllıca politika uygulayıp da çeşit çeşit hesapların, düzenlerin içine girişmeye lüzum yok.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

(الفاتحة:٤)

(*Iyyâke na'budü ve iyyâke nestaîn*) “Ancak sana ibadet ederiz yâ Rabbi, ancak senden yardım isteriz yâ Rabbi!” (Fâtîha, 1/4)

Sana dayanırız. Cümle cihan halkı düşmanımız olsa sen dostumuz ol yeter. Sen bizi sevmedikten, gazap ettikten, azap edecek

olduktan, reddettikten sonra cümle cihan halkı bizim dostumuz olsa ne kıymeti kalır. Hiç kıymeti olmaz! Çünkü onlar da âciz, nâçiz mahlûklardır.

Rabbimiz bizi bu şuur üzerinde hep kendisine iltica eden, hep kendisine bağlı olan, daima hasbiyallah diyen, Allah'tan hidayet isteyen, Allah'tan yardım isteyen, Allah'a dayanan, Allah'a güvenen, Allah'a tevekkül edenlerden eylesin...

e. Sofra Kaldırılırken Ettiği Dua

Buharî, Müslim, Ebû Davud, İbn-i Mâce, Tirmizî, Ahmed ibn-i

Hanbel, Ebû Ümâme RA'dan rivayet etmişler:⁵

كَانَ إِذَا رُفِعَتْ مَائِدَتُهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا
طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَوَانَا
غَيْرُ مَكْفِيٍّ وَلَا مَكْفُورٍ وَلَا مُودَّعٍ وَلَا مُسْتَغْنَى
عَنْهُ رَبُّنَا

(حم.خ.د.ت.ه. عن أبي أمامة)

RE. 534/12 (*Kâne izâ rufiat mâidetühû, kâle: El-hamdü li'llâhi hamden kesîran tayyiben*)

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.357, no:3378; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.332, no:3351; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.6, no:3275; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.130, no:2023; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.20, no:5217; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.104, no:18178; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.190, no:6708.

mübâreken fîh. El-hamdü li'llâhi'llezî kefânâ, ve âvânâ, gayru mekfiyyin, ve lâ mekfûrin, ve lâ müveddein, ve lâ müstağnen anhu rabbünâ.)

“Peygamber SAS Efendimiz, sofrası önüne konulup yedikten sonra kaldırılırken hamd ederdi. Derdi ki:

(El-hamdü li'llâhi hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh. Elhamdü li'llâhi'llezî kefânâ, ve âvânâ, gayru mekfiyyin, ve lâ mekfûrin, ve lâ müveddein, ve lâ müstağnen anhu rabbünâ.)

Böyle dua ederdi. Mânasını dilimiz döndüğünce söylemeye çalışalım. Sofrası kalkarken buyurmuş ki:

(El-hamdü li'llâhi hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh.) “Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne çok hamd ile, güzel, iyi hamd ile, mübarek kılınmış ve o sâyede bereketine ereceğimiz bir hamd ile hamd ederim.”

Yani, “Allah’a hamd olsun bu nimetleri bana verdi, çok hamd olsun. İyi, güzel hamd olsun. Ve bu sayede ben Allah’ın rahmetine, bereketine ereyim. Beni Allah’ın bereketine, rahmetine, bolluğuna ulaştıracak bir hamd ile, çok hamd ile, tayyib hamd ile hamd ederim.”

(El-hamdü li'llâhi'llezî) “Hamd, O Allah’a, şu sıfatlara sahip olana layıktır ki, *(kefânâ)* bize ihtiyacımızı ihsan eyledi, kifayet etti.

Bize ihtiyacımızı giderecek şeyleri nasip etti, yedik. *(Ve âvânâ)* Bizi barındırdı. *(Gayru mekfiyyin, ve lâ mekfûrin, ve lâ müveddein, ve lâ müstağnen anhu rabbünâ)* Kendisi müstağnidir.

Kendisine küfrân- ı nimette bulunmak kullara yaraşmaz. Hamdinden kimse uzak duramaz. Kimse ona dua etmekten müstağni kalamaz.”

“—Rabbimiz öyledir. İşte o sıfatlara sahip olan Rabbime o tarzda hamd ile hamd ederim.” diye dua ederdi.

Peygamber Efendimiz’in yemek bittikten sonra yaptığı sofr dualarından bir tanesi de budur. Bu Buharî’de de var. Bunun hakkında çeşitli rivayetler, izahlar var. Kelimelerinin burada, şerhte geniş izahları var.

Demek ki yemek yediğimiz zaman, bir nimete nâil olduğumuz zaman, onun Allah’tan geldiğinin şuuru içinde, Allah’ın nice kullarının aç açık dururken bizim böyle önümüze bu nimetleri gönderen Allah’a hamd etmemiz lazım!

Allah bizi dünyanın en güzel ülkesinde yaşatıyor. En güzel ülkesi... Her şeyi var. Her türlü imkâna sahip, bolluk, bereket içindeyiz. Tabii Allah yolunda yürümenin hayrı ile bereketiyle elhamdü lillâh, dedelerimizin cihad etmesinin hayrıyla bereketiyle bu nimetlere nâil olmuşuz. Meyveler sebzeler çeşit çeşit, ucuz ve bol, havası da latif ve güzel, biz de el-hamdü lillâh yiyoruz, içiyoruz. Tabii hamd edeceğiz.

Dünyanın başka yerlerindeki başka insanları bir bilerseniz... Zaten gösteriliyor, bazen de para topluyoruz, yardım topluyoruz, gönderiyoruz. Afrika’da yağmur yağmayan, ot bitmeyen, hayvanların, insanların bir deri bir kemik kaldığı diyarlardan resimleri görüyoruz gazetelerde, mecmualarda. Böyle sinekler üstüne üşüşmüş

bebeciklerin, zavallıların, derileri kurumuş, ne suyu kalmış, ne eti kalmış, kemiğinin üstüne o kara derisi buruşup yapışmış zavallı, koca kafalı, gözleri patlak gözlü, kurbağa yavrusu gibi böyle bir halde kalıvermiş.

El-hamdü lillâh, bak bizim memleketimize! İnsan dışarıdaki otları yese yine doyar ama onlar ot bile bulamıyorlar. Yani şöyle ormanlarda, deniz kenarında dursa, hamsiler fazla geliyordu da gübre olsun diye tarlalara döküyorduk. Tabii hoyratça kullanıyoruz. Bu arada onu da söyleyelim.

f. Müslüman Balarısı Gibidir

Muhterem kardeşlerim!

İyi bir insan etrafına zarar vermez. Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:⁶

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ مَثَلَ الْمُؤْمِنِ لَكَمَثَلِ
النَّحْلَةِ أَكَلَتْ طَيِّبًا وَوَضَعَتْ طَيِّبًا فَلَمْ تَكْسُرْ
وَلَمْ تَفْسُدْ

(حم. عن ابن عمرو)

(Ve'llezî nefsi bi-yedihî inne mesele'l-mü'mini kemeseli'n-nahleti, ekelet tayyiben ve vadaat tayyiben, felem tükser ve lem tefsüd.)

(Ve'llezî nefsi bi-yedihî) “Nefsim elinde olana yemin olsun ki, yâni canım, hayatım,

⁶Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.199, no:6872.

ruhum elinde olan Allah'a yemin olsun ki, (*inne mesele'l-mü'mini kemeseli'n-nahleh*) müslüman bal arısına benzer.” Bal arısının vasfı nedir? (*Ekelet tayyiben*) “Bal arısı hoş, güzel, temiz şeyleri yer. Çiçekten çiçeğe koşar, çiçeklerin özünü, içini alır. En tatlı, en güzel, en temiz, en hoş kokulu yerinden alır. (*Ve vadaat tayyiben*) Sonra da o yediklerinden güzel bir şey ortaya koyar, bal yapar.”

(*Felem teksür*) “Bindiği dalı, çiçeğin sapını kırmaz. (*Ve lem tefsüd*) Çiçeğe hiçbir zarar vermez.” Balını alır gider.

Faydalı olur hatta... Hatta Allah o arı sayesinde çiçeklerin tozlaşmasını nasib eder. Meyvelerin olgunlaşmasını nasib eder. Meyvelerin aşılmasına sebep olur yani. O arının gelmesini, gezmesini çiçek istiyor; ihtiyacı var. Onun tozları arının ayağına bulaşacak, öteki çiçeğe gittiği zaman ona bulaşacak, aşı olacak. Tohum aşı olacak, meyve olacak.

Almanya'da bir videocu benim yanıma geldi. “Hocam” dedi, “Ben size bazı filmler göstereceğim; bu gösterdiğim tabiat filmlerinin siz altına sözlerini bulun, yazın. Yani ibretli şeyler göstereceğim, onları yazın.” dedi.

Muhterem kardeşlerim! Fransa'nın güneyindeki denizde bir adada bir çiçek. Resmini gösteriyor; sarı renkli büyücek bir çiçek. Çiçeğin içinde bir deliği var bir de kursak gibi bir torbası var. Şimdi üst tarafından sabahleyin aşağıya koyu bir şey damlıyor; dım dım toplanıyor damla. Resmini çekmiş onun, nasıl çekmişse videoya

almış, filme almış; damlıyor. Kursağın dibine o birazcık birikiyor. Bir koku salıyor çiçek, o kokuya arı geliyor. Yani arıyı davet edecek, arının hoşuna gidecek, burada bir şey var filan diye onu çekecek bir koku neşrediyor.

E mübarek! Nasıl bildin arının hoşuna gidecek kokuyu? Nasıl, nerede, hangi laboratuvarda îmal ettin, hangi profesöre danıştın, hangi ansiklopediyi karıştırdın da buldun onu?

Bir koku neşrediyor. Hani kedi nasıl mutfaktaki etin kokusunu alınca camdan içeri girerse o kokuyu duyan arı da çiçeğe geliyor. Çiçeğin o delik kısmından içine başını sokuyor, oradaki kokudan bayılıyor. Bir sersemlik geçiriyor içerideki o bitkinin kokusundan. Arı cup o damlayanın içine düşüyor. Onun da fotoğrafını çekmiş. Şimdi ben seyrederken;

“—Eyvah, zavallı böceği bu çiçek yiyecek.” diyorum. Yani,

“Eritecek orada, onu emecek galiba!” diyorum.

Fakat öyle bir şey ki; sadece bayıltmış, sersemletmiş. Suyun içine düşüyor, uğraşıyor, sıırılsıklam oradan çıkıyor. Her tarafı ona bulaşmış olarak çıkıyor. Dışarı çıkmak istiyor, çiçeğin o içeri girerken geniş olan ağız büzülüyor. Dışarı çıkmak istiyor arı, çıkamıyor. Bir zorluyor, çıkamıyor. İkinci defa zorluyor, çıkamıyor. O sırada üst tarafından bir şey uzanıyor arının sırtına doğru, yine insan seyrederken yüreği ağızına geliyor;

“—Eyvah, buradan arıya bir suikast olacak.” filan derken, oradan iki tane tohum yapııştırıyor

sırtına. Sarı tohum.

Nasıl yapıştı?

Arı aşağıdaki balın içine düştü ya, her tarafı ballandı ya, onun sırtına o uzanan iki tane bıyık gibi şeyden, ucundaki iki tane tohum, çiçeğin tohumu, arının sırtına yapışıyor. Bunu görüyorum yani filmini almış. İki tane tohum yapışınca sırtına, o zaman delik açılıyor, arı pır diye uçuyor. Hadi öteki çiçeğe...

Yani aynı cinsin erkek çiçek, dişi çiçek demek ki. Buradan aldığı tohumlar sırtında, farkında değil. Onları ayakları ile itemeyecek yere yapıştırmış bitki. Ayaklarında olsa iter, atar. Oradan öteki çiçeğe girerken, içeri girerken o tohumları öteki çiçek alıyor.

Muhterem kardeşlerim!

Yani insan sırf bu hadisenin karşısında, Allah'ın azameti karşısında secdeye varır. Kudreti karşısında, sanatı karşısında secdeye varır. Bunun her tarafı bir plan, her tarafı bir incelik, her tarafı bir düşünce, her tarafı bir maksat, bir hikmet, bir gaye ile oluyor yani. Arının kokuyu duyup oraya gelmesi, suyun içine düşüp yapışkan olması, o yapışkanın üstüne iki tane tohumun yapıştırılması, öbür çiçeğe gitmesi, öbür çiçeğin onu alması... Çiçeğin böylece üremesini sağlıyor. Arı vasıta oluyor. Şu düzene bakın! Şu intizama, şu olan işlerdeki hikmetlere bakın!

İşte Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin her işi böyle... Görene her işi böyle ince, her işi güzel! Tabii ona hamd edeceğiz. Tabii ona şükredeceğiz. Tabii onun verdiği nimetlerin kadrini, kıymetini

bileceğiz. Tabii ona itaat edeceğiz. Tabii onun sofrasından yemeğimizi yeyip kalkarken ona hamd edeceğiz, ondan geri durmayacağız. Rabbimize küfrân-ı nimette bulunmayacağız. Onun

hamdini terk etmeyeceğiz. Elbette bu şuur içinde Rabbimiz'e şükran dolu, kulluk duygusu dolu olarak, teşekkür duygusu dolu olarak öyle kalkacağız sofradan ve bunu da dilimizle ifade edeceğiz. Efendimiz'in bize öğretmesinden görüyoruz.

g. Rükû Ederken Sırtını Dümdüz Tutardı

Bundan sonraki rivayet.

İbn-i Mesud, İbn-i Abbas ve Vâbısa RA'dan rivayet edilmiş. Bu râviler (*rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn*) diyorlar ki:⁷

كَانَ إِذَا رَكَعَ سَوَّى ظَهْرَهُ حَتَّى لَوْ صُبَّ عَلَيْهِ الْمَاءُ
لَا سْتَقَرَّ

(ه. عن وابصة طب. عن ابن عباس وعن أبي برزة وعن أبي مسعود)

RE. 534/13 (*Kâne izâ rekea sevvâ zahrahû, hattâ lev subbe aleyhi'l-mâe le'stekarra.*)

(*Kâne izâ rekea sevvâ zahrahû*) “Peygamber SAS Efendimiz rükûya vardığı, eğildiği zaman sırtını o kadar düz yapardı ki, (*hattâ lev subbe*

⁷ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.110, no:862; Vâbısa ibn-i Ma'bed RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.48, no:17892; *Camiü's-Sağır*, c.II, s.190, no:6709.

aleyhi'l-mâe le'stekarra) o sırtına su dökülse su dururdu orada, aşağıya akmazdı. Yâni, rukûda o kadar düz bir şekilde dururdu.

Demek ki, namazda dik duruyoruz, ondan sonra rükûya varıyoruz; o kadar yatay duruyormuş ki ne fazla böyle eğilmiş, katlanmış durumda, ne de böyle tam eğilmemiş de meyilli kalmış. Ne öyle ne öyle; dümdüz. O kadar düz dururdu ki, sanki üstüne su dökülse sağa sola akmayacak, orada duracak. O kadar muntazam bir şekilde dururdu.

Muhterem kardeşlerim!

Belki bir erkek olduğum için onu çok iyi hissediyorum. İslâm'da böyle bir askerlik ruhu var gibi. Yani İslâm'ın ibadetlerinde bir düzen, bir intizam var. Müslümanların hepsini sanki asker gibi yetiştiriyor. Saflar, bu rükûdaki, kalkıştaki intizamlar, başlarında bir imamın olması, o Allahu ekber deyince herkesin ona tâbi olması... Her şeyimiz müştereken beraberce bir komutla, bir emirle böyle işlerimizi yapmak, hep bizi terbiye için.

Kurban Bayramı'nda kurban kesiyoruz; bizi terbiye için. Yani bunların her birisi müslümanı cihada alıştırmak için, İslâm'ı korumak, hakkı tutmak, hakkı kollamak, hakkı gözetmek, bâtili engellemek için müslümanı yetiştirici şeyler.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri bu dünyaya vazifeli bir ümmet olarak gönderdiğini bildiriyor Kur'ân-ı Kerîm'de, demek ki ona göre de bizi yetiştirmekte:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

(آل عمران: ۱۱۰)

(*Küntüm hayra ümmetin*) “Siz ümmetlerin en hayırlısı oldunuz, en hayırlısısınız. (*Uhricet li'n-nâsi*) İnsanlar için gönderildiniz, vazifelisiniz. Başboş bir ümmet değilsiniz. (*Te'mürûne bi'l-ma'rûfi*) Emr-i maruf yaparsınız, iyi olan şeyi tutar, teşvik edersiniz; (*ve tenhevne ani'l-münker*) nehy-i münker edersiniz, kötü olan şeyi engeller, men edersiniz, yaptırmazsınız. Zulmü, haksızlığı engellersiniz.” (Âl-i İmran, 3/110)

Emr-i mâruf yapmak vazifemiz. Nehy-i münker yapmak vazifemiz. Allah yolunda cihat etmek vazifemiz. Ve biz, insanlar doğru yola gelsinler, insanlara örnek ve numune olalım ve insanlara önderlik edelim ve insanları doğru yola çekelim diye gönderilmiş vazifeli bir ümmetiz, diye Kur'an bildiriyor. Yani o şuurda değiliz ama meğer niçin yaratılmışız, meğer niçin düşünülmüşüz, meğer niçin yeryüzüne gönderilmişiz; asıl vazifemiz bu...

Rabbimiz hepimizi vazifelerimizin şuurunda eylesin...

h. Rükûda ve Secdede Söyledikleri

Ukbe ibn-i Âmir RA'dan Ebû Davud rivayet etmiş ki:⁸

⁸ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.35, no:736; Taberânî, *Mu'cemü'l-Ke-*

كَانَ إِذَا رَكَعَ قَالَ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ
ثَلَاثًا وَإِذَا سَجَدَ قَالَ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ
ثَلَاثًا

(د. عن عقبه بن عامر)

RE. 535/1 (*Kâne izâ rakea, kâl: Sübhâne rabbiye'l-azîm ve bihamdihî, selâsen. Ve izâ secede kâl: Sübhâne rabbiye'l-a'lâ ve bihamdihî, selâsen.*) “Peygamber Efendimiz rükûya vardığı zaman, üç defa (*Sübhâne rabbiye'l-azîm ve bihamdihî*) derdi. Secdeye vardığı zaman da üç defa (*Sübhâne rabbiye'l-a'lâ ve bihamdihî*) derdi.” Rükûda ve secdede ifadeleri bunlardı. (*Ve bihamdihî*)’sini demeden umumiyetle biz de namazları öyle kılıyoruz ama o da olur. Hatta daha başka dualar yapıldığı, daha fazla ifadeler olduğu rivayetler de var.

i. Rükûda ve Secdede Parmakların Durumu

Vâil ibn-i Huceyr RA şöyle rivayet ediyor:⁹

bîr, c.XVII, s.322, no:890; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.86, no:2389; Ukbe ibn-i Âmir RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.389, no:23359; Abdürrezzak, *Musannef*, c.II, s.155, no:2875; Huzeyfe RA’dan.

Abdürrezzak, *Musannef*, c.II, s.156, no:2880; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.48, no:17893; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.190, no:6710.

⁹ Taberânî, *Mu’cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.19, no:26; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.112, no:2526; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.339, no:3; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.248, no:1920; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.301, no:594; Heysemî, *Mecmaü’zZevâid*, c.II, s.325, no:2807; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XVII, s.278; Vâil ibn-i Hu-

كَانَ إِذَا رَكَعَ فَرَجَ أَصَابِعَهُ وَإِذَا سَجَدَ ضَمَّ أَصَابِعَهُ

(ك.ق. عن وائل بن حجر)

RE. 535/2 (*Kâne izâ rakea ferrace esâbiahû, ve izâ secede damme esâbiahû*)

(*Kâne izâ rakea, ferrace esâbiahû*) “Efendimiz SAS rükûya vardığı zaman dizlerinin üstünü kavrarken parmaklarını açardı. Eli ile dizlerini tutarken parmaklarını açarak tutardı.

(*Ve izâ secede, damme esâbiahû*) Secdeye vardığı zaman da parmaklarını yaklaştırırdı, yani parmaklarını kapatarak secde ederdi.”

Rükûda parmaklarını açardı, secdede kapatırdı.

j. Şeytan Taşlamaya Yaya Olarak Giderdi

Abdullah ibn-i Ömer RA şöyle rivayet ediyor:¹⁰

كَانَ إِذَا رَمَى الْجِمَارَ مَشَى إِلَيْهِ ذَاهِبًا وَرَاجِعًا

(ت. عن ابن عمر)

RE. 535/3 (*Kâne izâ ramâ el-cimâre meşâ ileyhi zâhiben ve râcian*)

“Peygamber Efendimiz hacda —cemre dediğimiz— şeytan taşlama vazifesini yaparken, giderken ve gelirken yaya olarak giderdi.”

---

ceyr RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.49, no:17894; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.190, no:6711.

¹⁰Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.455, no:824; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.91, no:18108; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.190, no:6712.

O taşlama yerlerine yaya giderdi, taşlardı, gelirken yine yaya gelirdi. Yaya gider yaya gelirdi. Genel olarak umumiyetle âdet-i seniyesi böyleydi.

k. Büyük Şeytanı Taşladıktan Sonra Durmazdı

Abdullah ibn-i Abbas RA şöyle rivayet ediyor:¹¹

كَانَ إِذَا رَمَى جَمْرَةَ الْعُقَبَةِ مَضَى وَلَمْ يَقِفْ

(ه. عن ابن عباس)

RE. 535/4 (*Kâne izâ remâ cemrete'l-akabeti. madâ ve lem yakif.*) “Sonuncu Akabe cemresini, yâni büyük şeytanın taşlama işini yaptığı zaman durmazdı.”

Ötekilerde durup, Mekke tarafına dönüp, elini açıp dua ettiği rivayet edilir. Ama üçüncü şeytanı Akabe cemresinde taşladıktan sonra hiç durmadan yürür giderdi hemen. Orada durmazdı.

Akabe Arapça'da eşik, bel, yani iki dağın arasında böyle bir aşılın kısım demektir. Dağın bu tarafı yüksek, bu tarafı yüksek; öbür taraftaki vadi, çukur. Bu iki dağın nispeten alçak olan eşiginden öbür tarafa geçer yol, tabii dağa tırmanmaz. İşte o geçit kısmına, eşik kısmına akabe derler.

Bu *Cemretü'l-Akabe*, Mina'nın Mekke'ye doğru yakın kısmında sonuncu yerdir. Hatta Mina'nın

¹¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.91, no:18109; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.190, no:6713.

hududu dışındadır. O saha hududun dışı sayılıyor.

Fakat şimdi orada Araplar ne Akabe bırakmışlar, ne eşik ne gedik bırakmışlar. Dağları kesmişler Akabe'yi yarmışlar, aşağıdan bir yol yapmışlar, ortadan bir yol yapmışlar, beton direklerin üstünden bir yol bu tarafa çevirmişler, öbür tarafından bir başka yol öbür tarafa çevirmişler; hiçbir şey kalmamış. Sadece o taşların da olduğu yerler betondan işte böyle belli... Eskiden oraları evlerin arasında böyle meydanda bir yerlerdi, ayrı yerlerdi; şimdi artık tanınmayacak gibi bir manzara kazanmış.

Dağları tıraşlıyorlar, kademe kademe çadır olsun diye sekiler yapıyorlar. Yolları açıyorlar, dağların içinden deliyorlar tünel açıyorlar, şuradan buradan geçiliyor filan. Vadilerin üstüne köprüler yapıyorlar, tanınmayacak hâle geldi.

Arafat ovasını ağaçladılar, Arafat ovasında yemyeşil bir manzara, park gibi oldu orası. Zaten aşağısı sulakmış. Yani kum beş altı metre kazıldığı zaman aşağıda su olduğu söyleniliyor. Kuyu kazanlar öyle söylüyorlar. Ağaçlar tuttu, büyüdü, şimdi aşağıdaki suya kökleri ulaştı.

Artık önümüzdeki senelerde orada hac edenler park gibi, bahçe gibi yemyeşillikler içinde haclarını yapacaklar. Eskiden çatır çatır sıcak iken, şimdi gölgede olacaklar. İşte ora ile ilgili rivayetler bunlar.

Görmeyen kardeşlerimize Allah yakın zamanda zenginlik versin, haclar ve umreler nasib

eylesin... Gören kardeşlerimizin sevgisi, aşkı, muhabbeti, zamanı yaklaştıkça yüreği küt küt atar, dayanamaz hale gelirler. Tekrar tekrar oraları ziyaret etmeyi nasib eylesin...

İnsan bir umre yaptığı zaman, bir önceki umre ile aradaki bütün günahları affoluyor. Bir hac yaptığı zaman, bir önceki hacle aradaki bütün günahları affoluyor. Mebrûr, makbul bir hac yaptığı zaman, mükâfatı cennetten başka bir şey değil; cenneti kazanıyor insan.

Ama eskiden çok zormuş. Eskiden hacetmek o kadar zormuş ki, bunu anlamak için Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme*'sini alın, görürsünüz. O da öyle bir hac seyahati yapmış, dilbaz bir kimse olduğu için güzel yazmış, kalemiyle anlatıyor. Nerede, ne sıkıntı çektiğini, nasıl önüne eşkıyalar çıktığını, nasıl onlardan kaçtığını, nasıl maceralar geçirdiğini, nasıl sıcaklar olduğunu, nasıl susuzluklar çektiklerini, nasıl çöllerden geçtiklerini anlatıyor.

Şimdi bizimki, artık âhir zaman müslümanları zayıf müslümanlar diye Allah çok kolaylıklar nasib etti bizlere. Buradan uçağa biniyoruz Cidde'ye gidiyoruz. "Buyurun efendim!" diye bir serin salona alıyorlar, üşüyorsunuz. Dışarıda terliyorsunuz içeride serin air condition cihazlarından üşüyorsunuz.

Soğuk su mu istersiniz, buyurun içme suları orada. Yüznumara mı istersiniz, abdest mi alacaksınız, buyurun; şırıl şırıl sular, tertemiz yüznumaralar... Gayet temiz. Allah razı olsun. Gidiyorsunuz, her şey rahat. Otobüslere biniyorsu-

nuz, vasıtalara biniyorsunuz, geliyorsunuz.

Oturduğunuz evler belki buradaki evlerden daha rahat, daha güzel. Harem-i Şerif'e gidiyorsunuz, pervaneler fır fır fır fır döner. Serin hava, zemzemciler zemzem taşır. Haydi sıcak zemzem içmesinler diye parça parça, kelle gibi, kol gibi, bacak gibi buzları getirirler, kancalarla depoların içine atarlar, oradan kırmızı, turuncu termosların içine dağıtırlar. Yanına bir defa içilip atılmaya mahsus bardakları dizerler. Çekersin oradan bardağı, içersin içeceğin kadar. Arkadaşına ikram edersin. Ayakta durursun,

Kâbe'ye gözünü dikersin, Allah'a hamd edersin, şıkır şıkır içersin. Allah hepinize afiyetle, sıhhatle nasib eylesin...

I. Göz İltihabından Sakınırdı

Hız. Ümm-ü Seleme RA rivayet ediyor:¹²

كَانَ إِذَا رَمَدَتْ عَيْنُ امْرَأَةٍ مِنْ نِسَائِهِ لَمْ يَأْتِهَا
حَتَّى تَبْرَأَ عَيْنُهَا

(أبو نعيم في الطب عن أم سلمة)

(Kâne izâ remidet aynu'mraetin min nisâihî,
lem ye'tihâ hattâ teberree aynuhâ.)

“Hanımlarından birisine göz rahatsızlığı, iltihaplı, çapaklı göz hastalığı geldiği zaman...”

Göz ağrısı, tabii o hani bizdeki arpacık gibi

¹² Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.130, no:18342; Câmiü's-Sağîr, c.II, s.190, no:6714.

bir şey mi oluyor, bilmiyorum. Bu remed dediğimiz hastalık gözleri de kör edermiş, mikrobik bir hastalık. er-Ramedü'l-hübeybiyyü diyorlar, bir çeşit göz hastalığı. Ekseriyetle o sıcak diyarlarda mikrobik hastalıktan oradaki mübarek dindaşlarımızın gözleri kör oluyor. Tehlikeli bir hastalık.

“—O hastalık öyle gelirse, o zaman Efendimiz SAS hanımının, eşinin, zevce-i tâhiresinin hücreğine, yatağına varmazdı.” diye rivayet ediyor Ümmü Seleme RA Validemiz.

Ebû Nuaym Tıb kitabında bunu yazmış. Efendimiz'in tıbbî bir tedbir olarak demek böyle yaptığı anlaşılıyor.

m. Düğünde Hurma İkram Ederdi

Hz. Aişe RA şöyle rivayet ediyor:¹³

كَانَ إِذَا زَوَّجَ أَوْ تَزَوَّجَ نَشَرَ تَمْرًا

(هق. عن عائشة)

RE. 535/6 (*Kâne izâ zevvece ev tezevece nesera*) “Peygamber SAS Efendimiz kendisinin düğünü olduğu zaman, veyahut yakınlarından birini evlendirdiği zaman hurma saçardı.”

Hurma saçardı, yani bol bol hurma ikram ederdi, dağıtırdı, verirdi. Böyle bir tatlı ziyafet filan oluyor. Hurma tabii oranın her şeyi; hem ekmeği, hem tatlısı, hem gıdası, her şeyi... Yani

¹³ Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.287, no:14460;

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.128, no:18329; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.190, no:6715.

hurmayı torbasına doldurdu mu Arap, o zaman sefere çıkarmış. Torbamda şu kadar hurma var, başka bir şey istemez. Küçük bir hurmada 300 kalori var. Son derece besleyici bir şey. Yani insanın ağır bir iş yaptığı zaman, demircilik, kömürcülük, böyle pazu işi yaptığı zaman bilmem ne kadar kalori alması lazım. Yani bu hurmadan birkaç tanesini aldı mı, o maksat hâsıl oluyor.

n. Dua Ederken Elini Tutuş Şekli

Ahmed ibn-i Hanbel Rh.A Hallâd ibn-i Sâib el-Ensârî RA'dan şöyle rivayet ediyor:¹⁴

كَانَ إِذَا سَأَلَ جَعَلَ بَاطِنَ كَفَّيْهِ إِلَيْهِ وَإِذَا اسْتَعَاذَ
جَعَلَ ظَاهِرَهُمَا إِلَيْهِ

(حم . عن السائب بن خلاد)

RE. 535/7 (*Kâne izâ seele, ceale bâtîne keffeyhi ileyhi; ve ize'steàze, ceale zâhirehümâ ileyhi.*)

(*Kâne izâ seele*) “Peygamber SAS Efendimiz Allah'tan bir şey isterken, (*ceale bâtîne keffeyhi ileyhi*) iki elinin avuç kısmını, iç kısmını yukarıya kaldırırdı. (*Ve ize'steàze, ceale zâhirehümâ ileyhi*) Bir kötü şeyi söyleyip de Allah'a sığınırken de ellerini sırtı yukarı gelecek şekilde, avuçlarını aşağı döndürürdü.”

¹⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.56, no:16613; Heysemî, *Mecmaü'zZevâid*, c.X, s.263, no:17333; Hallâd ibn-i Sâib el-Ensârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.72, no:18018; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.190, no:6716.

Biz de salât ü selam getiriyoruz. Namazların arkasından (*Salâten tuncînâ*)'yı okuyoruz:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ صَلَاةً تُنَجِّنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الْأَهْوَالِ
وَالْأَفَاتِ وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ وَ
تُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا
عِنْدَكَ أَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَ تُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى
الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَ بَعْدَ
الْمَمَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ حَسْبُنَا
اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ
غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

(*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed, salâten tuncînâ bihâ min cemî'l-ehvâli ve'l- âfat... Ve takdî lenâ bihâ cemî'al hâcât... Ve tutahhirunâ bihâ min cemî's-seyyiât... Ve terfeunâ bihâ indeke a'le'd-deracât... Ve tübelliğunâ bihâ aksa'l-gâyât... Min cemî'l-hayrâti fî'l-hayâti ve ba'de'l-memât... Bi-rahmetike yâ erhame'r-rahimîn...*

(*Hasbüna'llâhu ve ni'me'l-vekîl, ni'me'l-mevlâ ve ni'me'n-nasîr... Gufrâneke rabbenâ ve ileyke'l-masîr.*)

(*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammedin*) [Allah'ım! Efendimiz Muhammed'e ve onun âline, ehli beytine salât ü selâm eyle!] diyoruz, böyle açıyoruz elimizi.

(*Salâten tüncînâ bihâ min cemî'l-ehvâli ve'l-âfât*) “Öyle bir salât ü selam ile Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm eyle ki yâ Rabbi, o salât ü selam berekâtına, biz her türlü korkulardan, her türlü âfetlerden necat bulalım.” diye. Korkulu şeyleri, âfetleri zikredip de ondan sığınma bahis konusu olduğu zaman, elimizi aşağıya doğru çeviriyoruz.

(*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed*) Buraya kadar elimiz böyle yukarı doğru...

(*Salâten tüncînâ bihâ min cemî'l-ehvâli ve'l-âfât*) “Her türlü korkulardan...” *Ehval*, iki gözlü ‘he’ ile. Bazıları *ahvâl* diyorlar. *Ahvâl*, “haller” demek, öyle değil. ‘Ha’ ile değil, iki gözlü ‘he’ ile; *ehval*, heviller, yani korkular. “Her türlü korkulu şeyden, korkulacak şeyden yâ Rabbi, her türlü afetten sana sığınırız.” Elimiz böyle aşağıya doğru...

Ondan sonra; (*Ve takdî lenâ bihâ cemî'a'l-hâcât*) “Bize her türlü hacetlerimizi kazâ eyle, ihsan eyle, bahşeyle yâ Rabbi! (*Ve tutahhirunâ min cemî's-seyyiât*) Bizi her türlü seyyielerden, günahlardan temiz ve pâk eyleyecek bir salât ü selam ile salât ü selam et Efendimiz'e yâ Rabbi! (*Ve terfeunâ bihâ indeke a'le'dderacât*) Senin yanında bizi en yüksek mertebeye

çıkartacak bir salât ile salât ü selâm eyle yâ Rabbi! (Ve tûbelliğünâ bihâ akse'lgâyâti min cemî'l-hayrâti, fi'l-hayâti ve ba'de'l-memât) Bizi dünyada, ahirette her türlü hayırdan muratlarımıza, gayelerimize ulaştır yâ Rabbi!”

(Bi-rahmetike yâ erhame'r-rahimîn) [Ey merhametlilerin merhametlisi, bize bunları merhametinle nasib eyle...]

(Hasbüna'llâhu ve ni'me'l-vekîl, ni'me'l-mevlâ ve ni'me'n-nasîr... Gufrâneke rabbenâ ve ileyke'l-masîr.) [Allah bize yeter, o ne güzel vekildir. O ne iyi bir dost, ne iyi bir yardım edicidir. Ey Rabbimiz, senin mağfiretini dileriz, dönüş yalnız sanadır.]

Çok güzel bir salât ü selâmdır. Geçen haftaların birinde bir kardeşimiz diyordu ki;

“—Bu salât ü selâm işte şu vakitten beri camilerimizde okunuyor; okunması acaba doğru mu, eğri mi?”

Çok doğru, çok güzel, çok hoş mânası olan, çok derli toplu mânası olan bir salât ü selam. Efendimiz sığınacağı zaman böyle elinin sırtını yukarıya, avucun içini aşağıya getirirdi; bunu da bilin!

Ankara'da bir hoca kardeşimiz var. Alim, fâzıl, sessiz, kâmil, ârif kimse. Diyor ki:

“—Halkın garipseyeceği şeylerden de sakınmak lazım. Onları fitneye, bir biriyle dedikoduya düşürüp, yanlış günahlı şeylere düşürmemeye de çalışmak lazım diye, böyle yapmak lazım ama mânasını anlamazlar diye yapmıyorum.”

diyor.

Ben de:

“–Yapılısın!” diye diyorum.

Mademki Peygamber Efendimiz böyle yaparmış, çekinmemek lazım. Halk da öğrensin, garipsiyorsa bile garipse mesin. Onun o garipse mesesi garip...

Şimdi biz musafaha ediyoruz. Musafahada ellerimizin dört parmak tarafı yukarıya doğru olacak, şöyle musafa ediyoruz. Şimdi Batılılar böyle musafaha ediyor. Parmaklar aşağı doğru böyle tutunuyor böyle tokalaşıyorlar. Biz de ellerimiz böyle parmaklar yukarıya doğru birbirimizin elini tutuyoruz sağlam. Bak kardeşliğimiz ne kadar sıkı, sağlam, mertçe böyle böyle musafaha ediyoruz.

Ankara’da bir kuyumcu tanıdığımız var. Allah selamet versin, iyi, camiye geliyor fakat tenkitçi, çokbilmiş, ama cahil...

“–Niye böyle yapıyorsunuz?”

“–Efendimiz böyle yapardı.”

“–Canım olur mu öyle şey?”

“–Olur. Olmuş. Peygamber Efendimiz böyle yapmış.”

“–Benim aklım almadı.”

Aklın dar da ondan almıyor. Almayacak bir şey yok. Peygamber

Efendimiz yaptıktan sonra çekinmemek lâzım.

Nikâh kıydık bugün, hanımlar tarafına da mik-

rofon çekmişler. Dua ediyoruz, diyoruz ki:

“—*Nestağfiru’llah, nestağfiru’llah, nestağfiru’llah...*” Kadının birisi oradan çıkmış demiş ki:

“—Canım bizim bildiğimiz bu *Estağfiru’llah*’tı şimdi bu hoca niye *Nestağfiru’llah* diyor?”

Birileri de izah etmiş, demişler ki:

“—Bak, bu (*Estağfiru’llah*) deyince ‘Yâ Rabbi ben senden mağfiret istiyorum.’ demek. (*Nestağfiru’llah*) deyince ‘Yâ Rabbi biz senden mağfiret istiyoruz.’ demek. Yani kalabalık halde olduğumuz için ondan böyle diyoruz.”

Yine aklı almamış, bir sürü konuşma... Bakmışlar laf anlamayacak öteki kadınlar:

“—Tamam tamam...” demişler.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimize, kınayanın kınamasından korkmayacak, Rabbimiz’in emri neyse, Peygamber Efendimiz’in sünneti ne ise, onu çekinmeden yapacak bir şuur versin...

Ben bir bakıma size ibret olsun diye, şu Batılıların halini söylemeyi uygun görüyorum. Adamlar nasıl keyiflerine uygun yaşıyorlar... Ne ütü, ne yıkanmak, ne temizlenmek var. Ayaklarına bir meşin don geçiriyorlar, kenarları yağlanıyor. Ayaklarında ne çorap var... Kılları sarı sarı kıvrım kıvrım meydanda... Tırnakları uzamış, topraklanmış. Bir sandal giymiş, ayakları meydanda; baktığı zaman insan, leş gibi şortundan, bacaklarından iğreniyor.

“—Neymiş efendim, bunlar turistmiş!”

Yani dövşeler biz yapamazdık böyle şeyi. Keyifçi adam; keyfince yaşayacağım diye *bluejean* giyiyor, atlet giyiyor, çıplak geziyor. Tamamen çıplak geziyor. Şeytanın yolunda yürüyen insanlar, kâfirler böyle kendi bildikleri gibi saç sakal karmakarış, bıyık ağzın içine dönmüş girmiş, arslan yelesi gibi saçlar böyle büyümüş; böyle geziyor.

Ben niye Peygamber Efendimiz'in sünnetine uygun gezmeyeyim? Ben niye Peygamber Efendimiz'in emrini tutmakta çekinme göstereyim?

Biz de kendi örfümüze, kendi âdetimize, kendi dinimize sadakatli olmalıyız; onlar görmeli! İşte sen böyle yağlı şortla gezersin, altı ayda bir yıkanırısın; işte biz böyle örtülü gezeriz, her Cuma gusül ederiz. İşte sen tırnaklarını böyle uzatırısın, cadı tırnağı gibi üstünü kırmızı boyarsın; işte biz tırnaklarımızı böyle keseriz, mikrop barındırmayız. İşte sen edepten, ahlâktan, âdaptan yana şöyle nasipsizsin; işte biz de böyle düşünürüz. İşte biz böyle güzel kokular sürünüz, işte biz böyle temiz yaşarız, işte bizim yemek yiyiş tarzımız böyledir...

“—Efendim elle yemek yenir mi? Çok utandım.”

“—Şimdi bu elimi sabunla gıcır gıcır yıkıyorum. Öteki lokantada o çatalı yıkayan, acaba benim istediğim gibi yıkadı mı?” demiş adamın birisi. Yani Avrupa'ya gidenlerden, bizimkilerden bir tanesi.

Olabilir, hani Peygamber Efendimiz'in böyle bir çubukla filan da yemiş. Necip Fazıl merhum

onu misal olarak getiriyor. Yani çatal bıçak kullanmış, zaten kaşık da kullanılmış. Öyle kullanmak da olabilir. Ama “Bu benim örfümdür, elimle de yiyebilirim.” diyebilmeliyiz.

“—Bak bizim soframız; böyle altına bir kasnak koyarız, üstüne bir sini koyarız, bizim soframız böyledir.” diyebilmeliyiz.

Japon nasıl kimonosunu giyiyor. Japon nasıl beline yastık bağlıyor, sırt üstü düştüğüm zaman belim kırılmasın diye midir nedir... Sırtına yastık bağlıyor, onun usûlü öyle. O öyle geziyor. Japon kendisinin güreşini (*jiu-jitsu*) yaparken kendisine mahsus bir kıyafeti var, kuşak bilmem ne filan...

Niye bizim kendimize mahsus şeylerimizi biz korumuyoruz? Dünyanın üstünde her millet akıllı da, biz miyiz hepsinin aptalı? Ya ona uyacağız, ya buna uyacağız. Bizim çocuklarımızı okuttuğumuz zaman, ya gidecek komünist olacak, devrimci olacak, ya da gidecek ilerici olacak, Batıcı olacak. Ya çağdaş olacak, ya cazcı olacak...

Ya bunun bize göre olanı yok mu?

“—İşte biz buyuz, biz böyle yaparız.” diyelim ve sakınmayalım!

Çünkü her şeyimiz güzel, temiz... Yani bizde temizlik, başkasını rahatsız etmemek esas oluyor. Meselâ, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Ağzınız kokarken camiye gelmeyin!” Mesela;

“—Soğan yiyen, sarımsak yiyen kimseler bizim mescidimize gelmesinler.”

Yani koku etrafı rahatsız ediyor diye.

“–Benim karşıma dişleriniz böyle sapsarı, sararmış olarak, ağzınız kokar vaziyette gelmeyin. Dişlerinizi fırçalayın!” diyor.

Bizim her şeyimiz temizlik esasına göredir. Edep esasına göredir. Saygı esasına göredir. Güzeldir yani.

Biz inceliyoruz hepsini; Doğu’yu da inceliyoruz, yani çok uzak Doğu’yu da inceliyoruz, Batı’yı da inceliyoruz, Amerika’yı da, Afrika’yı da, Eskimoları da görüyoruz.

(El-hamdü li’llâhi alâ ni’meti’l-islâm) “Bizi müslüman yapan Allah’a hamd olsun!” En büyük nimeti, nimetlerinin hepsinin kaynağı bizim müslüman oluşumuzdur. Allah bizi bu nimetlerden mahrum etmesin...

Fâtiha-ı şerîfe mea’l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN
05. 02. 1989 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü